

**Draaiboek bij Prodia-protocol :
‘gedrag, emotie en vermoeden van een ontwikkelingsstoornis’
FASE 2 : uitbreiding van zorg.**

ONTHAAL

1. Wat is de **hulpvraag** ? Wie stelt de hulpvraag?

Centrale vraag : ‘IS DIT EEN VRAAG VOOR CLB IN FASE 2?’

- JA : ga over naar de ‘INTAKE’
- NEEN :

- ondersteunen van zorgteam bij fase 1

-

INTAKE (ouders, leerling, school)

= VRAAGVERHELDERING

1. **reden van aanmelding** : (Wie, wat, waarom nu?)
2. **wensen en verwachtingen** bevragen
3. **klachten en positieve aspecten**
4. **objectiveren** van klachten en positieve aspecten.
5. Waaraan schrijft men het probleem toe? (**attributies**)
6. **reeds genomen maatregelen** en effecten
7. relevante gegevens uit de voorgeschiedenis.
8. relevante aspecten van onderwijsleer- en opvoedingssituatie
9. Is er afstemming tussen alle betrokkenen? Aandacht voor **DRM**.

Aandachtspunten :

- Wat is de aard van de hulpvraag? (belangrijk voor de onderzoeksfase)

- *verhelderend?* Welke problemen ervaar ik?

- *onderkennend?* Wat is er aan de hand?

- *verklarend?* Wat zijn mogelijke verklaringen?

- *indicerend?* Wat heeft dit kind nodig en hoe kunnen we ons daarop afstemmen?

- Aandacht voor culturele en sociaal-economische achtergronden. (maatzorg).

- Breed bevragen :

- verschillende contexten

- verschillende informanten

- oppassen met te ‘snelle’ veronderstellingen: soms zijn de dingen niet wat ze lijken (= oppassen met eigen voorkeurs hypothesen of blinde vlekken).

Intakeformulier (handboek HGD)

Registreren in LARS

STRATEGIEFASE

1. beschrijven en clusteren van de kindkenmerken.

- **ernsttaxatie** (is de klacht ook een probleem?)
- **clusteren** van de kindkenmerken (vanuit intake, schoolgegevens, verslagen van netwerkpartners enz.)

- ook aandacht voor **positieve en protectieve factoren** in de clusters.

2. beschrijven en clusteren van de contextkenmerken

- Kenmerken van de **onderwijsleersituatie**
- kenmerken van de **opvoedingssituatie**
- invloeden vanuit de **'peer'-groep** (pubers en ado's)
- aanvullende informatie : bv. buurtcontext / SES enz.

- ook aandacht voor **positieve en protectieve factoren** in de clusters.

3. Met welk type diagnostische vraagstelling (zie ook intake) hebben we hier te maken? :

onderkennend, verklarend, indicierend? (belangrijk voor onderzoeksfase)

Aandachtspunt : verklarende hypothesen voornamelijk vanuit transactioneel kader (= vanuit perspectief van afstemming) en minder biologisch/psychologisch)

4. Weten we voldoende om de vraagstelling te kunnen beantwoorden?

- **Zo ja** – ga naar indiceringsfase
- **Zo neen** – ga verder met strategiefase. (5)

- criteria van Rutter : handboek HGD

- clusterdocument

- G&E : pag. 37-38
- G&E: bijlage 9 : overzicht kind- en contextkenmerken (pag. 365-371)

- clusterdocumenten

- school/klaskenmerken : G&E : pag. 39-40
- thuiskenmerken : G&E : pag. 40-41
- G&E : bijlage 9 : pag. 369-371

5. formuleren van hypothesen

- onderkende hypothesen : beschrijvend / niveaubepaling / classificerend

In dit protocol :

- *aandachts- en werkhoudingsproblemen en ADHD*
- *problemen in de sociale communicatie en interactie en ASS*
- *gedragsproblemen en gedragsstoornis*
- *stemmingsproblemen en depressieve stoornis*
- *angstproblemen en angststoornis*

- indicerende hypothesen
- verklarende hypothesen

aandachtspunten :

- formuleer 'alternatieve' hypothesen i.f.v. comorbiditeit en differentiaaldiagnostiek (ook in functie van waarschijnlijkheid).
- Belang van multidisciplinair te werken : ondervangen van 'blinde vlekken' en 'voorkeurs hypothesen' bij formuleren van hypothesen.

6. onderzoeksvragen formuleren en de relevantie nagaan.

Relevantie van de onderzoeksvragen = toepassen van de 'ALS.....DAN'-redenering.

7. plannen van de onderzoeksfase en betrokkenen informeren en afstemmen.

G&E (theoretisch deel)

- **G&E : pag. 28-142**
- **G&E : pag. 143-160**
- **G&E : pag. 161-181**
- **G&E : pag. 182-202**
- **G&E : pag. 203-227**

Zie voorbeelden : protocol G&E (pag. 44 tot 46)

Registreren in LARS

ONDERZOEKSFASE

Aandachtspunten :

- bevragen van meerdere informanten (contexten)
- belang van observatie in de context
- niet enkel oog voor wat hypothese bevestigt maar ook wat de hypothese ontkracht.
- niet enkel oog voor problemen maar ook voor wat goed gaat / sterktes / beschermende- en protectieve factoren.
- breed onderzoeken = nooit conclusies op basis van meetinstrumenten alleen.
- gebruik van meetinstrumenten :
  - Voor 'classificerend gebruik' : enkel als genormeerd instrument een meerwaarde biedt t.o.v. gesprek en observatie

Cfr. Ook intakefase

- Voor ‘indicierend gebruik’ : analyse op itemniveau / test als een vorm van semi-gestructureerd interview / aanknopingspunten zoeken voor handelen.

1. Wat onderzoeken? (zie ook punt 7 strategiefase).

aandachtspunt : **ontwikkelingsanamnese in functie van gestelde hypothese**

2. Hoe onderzoeken?

- door GESPREK : met leerling, ouders, leerkrachten

- door OBSERVATIE

- door NAGAAN VAN EFFECT VAN BEPAALDE MAATREGELEN.(bij indicerende hypothesen : Wat werkt?)

- door METING (onderzoeksinstrumenten)

- meetinstrumenten bruikbaar bij indicerende onderzoeksvragen
- meetinstrumenten bruikbaar bij onderkennende onderzoeksvragen

- door ook AANDACHT VOOR MEDISCH ONDERZOEK + BEVRAGING

(bv. Gedragskenmerken bij bepaalde syndromen / gedragsinvloeden bij bepaalde medicaties / effecten van gedragsregulerende medicatie / psychosomatiek enz..)

3. onderzoek uitvoeren

- leerling, ouders en leerkrachten als eventuele mede-onderzoekers : vragenlijsten, observatie (zelfobservatie), dagboeken enz..

G&E :

- Bijlage 1 : pag. 332-333
- Bijlage 3 : pag. 336-341
- Bijlage 4 : pag. 342-343

G&E : bijlage : pag. 344-354

G&E : pag. 52-55

G&E : pag. 55-56

Zie ook : G&E : diagnostisch materiaal : pag. 246-330

4. onderzoeksresultaten verwerken

- overeenkomsten en tegenstellingen in de resultaten / risicofactoren en protectieve factoren / leerlinggebonden kenmerken / contextfactoren enz.

Registreren in LARS

INDICERINGSFASE

1. integratief beeld

= synthese van intakefase, strategiefase en onderzoeksfase in een integratief beeld in functie van het handelen.

Aandachtspunten :

- hulpvraag, context van aanmelding, attributies (intake)
- relevante probleemclusters, beschermende factoren, hypothesen en onderzoeksvragen (strategie)
- bij **INDICERENDE diagnostiek** :
  - **Wat zijn specifieke sterktes** (van leerling, klas, school, thuisomgeving)?
  - **Welke factoren zijn van invloed op het probleem** (in positieve en negatieve zin)?
  - **Welke zijn de veranderbare factoren?** (en wat kunnen we niet veranderen?)
- Bij **CLASSIFICERENDE diagnostiek** :
  - integratie van de verschillende onderzoeksresultaten
  - Wordt de onderkende/classificerende hypothese bevestigd? Is er sprake van een mogelijke stoornis?
  - afoetsen aan criteria (bv. DSM-5)

2. Wat willen we veranderen en waarom?

= bepalen van veranderingsdoelen

3. Bepalen van de onderwijs- en opvoedingsbehoeften van de leerling

= Wat heeft deze leerling nodig om het gewenste doel te kunnen bereiken?

- *deze leerling heeft nood aan.....*

- *instructie die.....*
  - *een leerkracht die.....*
  - *ouders die.....*
- enz.*

belangrijke aandachtspunten : **afstemming**

- Wat is het **gewenste onderwijsaanbod?**

G&E : pag. 58-60

(- integratief beeld kan ook geschetst worden **volgens het ICF-CY-model**) zie ook G&E bijlage 10 pag. 372-373

Zie voorbeelden : G&E : pag. pag. 60

Zie voorbeelden : G&E : pag. 61

- Wat is het **gewenste opvoedingsaanbod**?
- Wat is het **gewenste hulpverleningsaanbod**?

4. bepalen van de ondersteuningsbehoeften van leraren en ouders

= Wat heeft deze leraar/ouder nodig om deze leerling met deze specifieke noden bij het gewenste doel te kunnen brengen?

Deze leraar/ouder heeft nood aan.....

- *een interne leerlingbegeleiding die.....*
  - *instructiematerialen die.....*
- enz; enz.*

5. formuleren van aanbevelingen

Aanbevelingen voor leerling, ouders, klas, leraar, externe hulpverlening.....

aandachtspunten :

- formuleer aanbevelingen van :
- van WENSELIJK naar HAALBAAR
- van MEEST WENSELIJK naar MINIMAAL NOODZAKELIJK
- hou bij het formuleren rekening met INDICATIES en CONTRA-INDICATIES voor een bepaalde aanbeveling.

Zie voorbeelden : G&E : pag. 61-62

Zie G&E : pag. 62-65

Registreren in LARS

ADVIESFASE

1. informeren

- op basis van het integratief beeld.
- Is het integratief beeld herkenbaar voor de cliënt?

2. overleg

aandachtspunten :

- overleg met school, ouders en kind.
- Welke aanbevelingen kiezen zij?
- De gemaakte keuzes krijgen het statuut van 'een advies'.
- Het advies betreft begeleiding in de school en/of hulpverlening buiten de school.

3. afspraken betreffende interventies en evaluatie

- **begeleiding in de school** : Heeft de school hulp nodig bij het

opmaken van een handelingsplan?
- **begeleiding buiten de school** : Hebben de ouders ondersteuning nodig bij een verwijzing naar buitenschoolse hulp?

4. verslaggeving :

- advies en afspraken in multidisciplinair dossier (LARS)
- bij verwijzing naar buitenschoolse hulp : verwijzingsverslag met onderzoeksvraag. (op basis van integratief beeld).

Registreren in LARS

HANDELEN EN EVALUEREN (FOLLOW-UP)

In prodia-protocol uitgewerkt voor de problematieken:

- **aandachts- en werkhoudingsproblemen en ADHD**
- **problemen in de sociale communicatie en interactie en ASS.**
- **Gedragsproblemen en gedragsstoornis.**
- **Stemmingsproblemen en depressieve stoornis**
- **angstproblemen en angststoornis**

G&E : pag. 67-75

G&E : pag. 76-84

G&E : pag. 85-92

G&E : pag. 93-101

G&E : pag. 102-108

rol en samenwerking van alle betrokkenen :

- school
- handelingsplan uitwerken
- coaching
- materialen
- overgang naar secundair onderwijs
- overgang naar een andere onderwijsvorm
- buddysysteem
- GON-begeleiding
- ouders
  - leerling en medeleerlingen
  - rol van het CLB
  - samenwerking met externe partners (draaischijffunctie)
- Welke partners
- interessante websites

globale evaluatie en cyclisch verloop